

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

XVI. De triplici genere bonorum & vigilantia super cogitationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

invenit sapientiam; sic etiam *beatus vir*, vel *beatior etiam*, *qui morabitur in sapientia* ^m: forte enim hoc ad affluentiam spectat.

Sane in his tribus ore affluit sapientia vel prudentia, si sit in ore, confessio propriæ iniquitatis: si gratiarum actio & vox laudis, si etiam sermo ædificationis. Nimirum *corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem* ⁿ: atq; in principio quidem sermonis justus accusator est sui o. Nam in medio magnificare Dominum: in tertio quoque (si eatenus affluit sapientia) ædificare proximum debet. An verò & in opere affluendum est sapientia? Est maximè. Quæramus ergò & in opere triplicem affluentiam: nam & olim dictum est à sapiente quodam, quod sapientia tripliciter describeretur. Itaque si vos melius non habetis, puto ego, quod ad opus pertinet, copiosè satis affluere sapientia, quicumque inter vos continenter, patienter & obedienter conversatur, tantum ut fideliter *obedientia* propriam mortificet voluntatem, humilis *continentia* carnalem pariter & sæcularem amputet voluptatem, hilaris *patientia* utramque simul, & corporalem scilicet & mundialem viriliter sustineat adversitatem.

S E R M O XVI.

De triplici genere bonorum, & vigilantia super cogitationibus.

ET propensius studium, & cura vigilantior nostris esset cogitationibus adhibenda, Fratres mei, nostris inquam, quibus tam sanctarum meditationum assiduè materia ministratur: nocte enim & nobis prophetica & evangelica, sed & apostolica voces canuntur & leguntur, quæ & poenam minantur inferni, & gloriam regni pollicentur. Unde ergò nobis tam vanæ, tam noxiæ, tam obscenæ cogitationes, quæ nunc immunditia & elevatione, nunc superbia & ambitione, cæterisque passionibus extorquent nos, ut vix aliquando in serenitatem sanctarum cogitationum respiremus? Væ nobis à torpore & tepore cordis nostri, qui permittimus nos his vanitatibus occupari, & non magis ex instanti transilimus in bona Domini, sive in naturalia, sive in spiritualia, seu etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna, spiritualia maiora, sed maxima sunt æterna. In primis reparamur, in secundis exercitatur, extendimur & beatificamur in tertiis. Si non potes oculum meditationis in illam sublimitatem æternalium bonorum infigere, quia distantia sunt, & omnem sensum exuperant: in bonis gratiæ, quæ sunt in exercitio virtutum, visum reflecte, ut videas quam puræ conscientiæ, quam liberæ frontis sit versari & conversari in castitate & charitate, in patientia & humilitate cæterisque virtutibus, quæ amabilem Deo, placabilem & imitabilem hominibus reddunt. Quòd si & hæc nimis sublimia sunt, & transgredientia infirmitatem tuam, demitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria esse debent, quantum tu familiaris es tibi. Nec sic

Gggg 3

dicimus

m Eccl. 14. c.
Sapientia in ore.

n Rom. 10. b
In corde.
o Prov. 18. c

I.
Religiosos à malis cogitationibus quàm alienos esse oportet.

Triplicia bona: Naturalia, Spiritualia, Æterna.

In his meditando mens occupanda.

dicimus bona naturæ, quasi gratiæ non sint, sed ideo quòd ipsi naturæ quodammodo ingenita & complantata fuerunt antequam fieret peccatum, illud quod non solum personam infecit, sed etiam naturam. Ex tunc non ita nobis ad manum provenisse monstratur propter vulnus inflictum, cum tamen nos illa in nobis & circa nos esse tam rationibus, quàm affectionibus plerumque sentiamus. Et quia nos ex anima & corpore consistimus, juxta vocem Apostoli ^a: ab animali parte, id est à bonis corporis incipiamus, ut non sit prius quod spirituale est, sed quod animale.

^a I. Cor. 12.

I. Bona corporis.

Voluptas insidiatur sanitati, idque perquam subtiliter.

lege S. August. l. 10. confess. c. 13.

Puritas cordis magis curanda, quam sanitas corporis.

^b Psal. 31. b

Proximo debemus pacem.

Sanctis imitationem.

Defunctis compassionem & orationem.

Sunt autem omnia bona corporis, & quæ ei solummodo debemus, sanitas. Nihil autem ei ultra dandum est vel quærendum, sed hoc termino ligandum, & frenandum est, cum fructus ejus nullus sit & mors finis illius. Sed hic fovea est, quæ nolo vos lateat. Insidiatur enim voluptas sanitati, & tam subtili malignitate prosequitur, ut vix eam quis vel possit cavere, vel noverit. Quòd si voluptati seruitur, non sanitati, hoc jam de natura non est, sed sub natura, quæ morti manus dat cum magistram constituit voluptatem. Inde etiam est quod multi ad tam bestiales & rebelles impetus descenderunt, (vel ut dicam verius) ceciderunt, ut voluptatem præferant sanitati, & illis ipsis sæpissimè volutentur, quæ sciunt difficiles & acutissimas subsequi passiones. Sicut autem corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo non videbitur Deus: & cor humanum ad hoc factum est, ut suum videat Creatorem. Si vero sanitati corporis sollicita est providenda custodia, puritati cordis tantò sollicitior est impendenda, quantò pars ista dignior illà esse convincitur. Hic tamen simpliciter accipimus puritatem, ut videlicet omnia quæ agimus, purè & humiliter confiteamur Domino in oratione, homini in confessione, & dicamus ^b: *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.*

Et quia sociale animal sumus, ex his quæ in nobis sunt, ad ea, quæ circa nos sunt, transeamus: ut si fieri potest, quod ex nobis est pacem habeamus cum omnibus hominibus. Hæc enim est lex naturalis societatis, ut omnia quæcunque nobis fieri volumus, aliis non faciamus: & quæ nobis fieri volumus, aliis impendere studeamus. Sicut ergo debemus sanitatem corpori, puritatem cordi: sic & fratri pacem. Jam hinc transeundum est ad sanctorem animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad cælorum gaudia volaverunt. His profecto debemus imitationem; quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerunt vias vitæ, quas tam infatigabiliter, quam interminabiliter tenuerunt. Sed illis qui non in tanta sanctitate seu perfecta pœnitentia exierunt, compassionem debemus & orationem propter similis naturæ consortium, ut pius pater auferat scoriam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reassignet ad beatæ gaudia civitatis. Si

enina

enim tauri cum taurum mortuū invenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequiis fraterna funera prosequuntur: quid debet homo homini, quem & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo sanctis animabus imitationem, sic minus sanctis compassionem debemus, illinc exemplum, hinc gemitum haurientes.

A sanctis verò Angelis auxilium quærendum est, & occultis suspiriis, & frequentia lachrymarum: ut illi supereminenti maiestati preces nostras offerant, & referant gratiã, quia administratorii spiritus sunt, missi propter nos, ut hæreditatem capiamus salutis. Ab illo autem rerum omnium Domino pietas quærenda est, ut ille cujus natura bonitas, cui propriū est misereri semper & parcere, non respiciat multitudinem iniquitatum nostrarū, sed secundum multitudinem miserationum suarum misereatur nostri. Ipsi enim nos & amorem debemus, & subjectionem cum omni reverentia & humilitate. Amorē, quia fecit nos, & benefecit nobis: subjectionem, quia super nos est, & hoc præcipit nobis, terribilis in consiliis super filios hominum. Ita ergo & sanitatem corpori, puritatē cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: auxilium ab Angelo, pietatem à Deo postulemus. Ex arca naturalium bonorum habere debemus & quærere, ut sciamus quia cum hæc quæ omnia mandata sunt, & data naturæ fecerimus, servi inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim aut nunquam invenitur aliquod præceptū datum hominibus, quod transeat terminos possibilitatemque naturæ. In his autem bonis, sicut prædiximus, reparamur, & quasi quodammodo restituimur in antiquū, dum ad ingenitam naturæ suavitatem revertimur, dū etiam nobis & his qui circa nos sunt, & eis qui supra nos sunt, debitum rerū ordinem exhibemus. Et hæc quidem pro bonis naturalibus.

Spiritualia autem bona in quibus exercemur, ut ad æterna tendamus, ipsa eadem sunt: sed alia, quia alio intuitu considerata, cum plurimis tamen aliis quæ longum est enumerare. Illa enim juxta naturam, hæc supra naturam esse noscuntur. Nam & in spiritali exercitio non sanitatem debemus corpori, sed servitutem, sed afflictionem, sed laborem, juxta vocem illius spiritalis & summè spiritalis hominis qui dicebat ^d: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Nec istam tantum cordi puritatem debemus, ut pure & humiliter confiteamur peccata nostra, sed ut in intentione, cogitatione & opere hanc circumspeditionem exhibeamus, ut & vita nostra sit fructuosa, & fama gloriosa, non quæ fructificet sibi, sed Deo: non quæ glorificet se, sed Patrem suum qui in cælis est. Pacem quoque non solum fratribus exhibendam dicimus in via ista, sed cum his qui oderunt pacem, esse pacificum, portare omnes, & à nemine velle portari. Confitemur etiam non modo compassionem mortuis & orationem, sed in spe etiam congratulationem adhibendam: quia etsi contristandum est, quòd in locis purgatoriis patiuntur,

*A SS. Angelis
quærendum au-
xilium.*

*Heb. 1. d
A Deo pietas
& misericordia.*

*Deo debemus a-
morem & sub-
jectionem.*

Bona spiritalia.

*d 1. Cor. 9. P
Quid corpori
debeamus in
sa spiritali vi*

Quid proximis.

Quid defunctis.

Quid Beatis, &
Angelis.

Quid Deo.

S. Andrea A-
postoli elogium
& vox crucem
suspirantis.

3. Bona aterna.

e Psal. 121. b

f Apoc. 12.
Abundantia
honorum in cœ-
lo.

g Apoc. 21. f

h Psal. 147.
Beatitudo status
amniū bono-
tuarum,

tiuntur, multò amplius collatandum, quod prope est, ut abstergat DEUS omnem lachrymam ab oculis eorum, & jam non sit neque luctus neque clamor, sed nec ullus dolor, quæ prima abierunt. *Sanctis* verò animabus non jam imitationem, nec à sanctis Angelis tantummodo quærere debemus auxilium, sed ardentè desiderare conspectum eorum, & esse cum illis, & videre quæ sint illæ columnæ cœli quæ sustinent orbem terrarum, in quibus rutilat & relucet tantum, & tam excellens divinitatis insigne. *In Domino* autem non solum pietas quærenda est, sed in eum tota affectio dirigenda, ut diligamus nos propter ipsum, & suspiciamus quæ sit illa majestas, quæ cuncta faciat, cuncta contineat, & in quam desiderant rationabiles creaturæ prospicere.

Hæ sunt semitæ spiritualis exercitii, in quibus religiosa mens & dilatatur & delectatur, eorum quæ sunt retro oblita, & ad anteriora, id est, æterna bona se extendens, sequitur ad palmam supernæ vocationis. Nunquid non supra naturam beatus iste Andreas Apostolus, cujus solennitas præ manibus est, transilierat, qui dicebat: *O bona crux, diu desiderata, & jam concupiscenti animo preparata, securus & gaudens venio ad te!* Alterati hominis est ista vox, & qui de bonis naturæ ad gratiæ bona surrexerat: ut non solum gloriaretur in spe, sed & in tribulationibus, & gaudens iret à conspectu concilii, quod dignus esset pro nomine Jesu contumeliam pati. Non modo enim patienter, sed & libenter, verum & ardentè ad tormenta sicut ad ornamenta, ad pœnas sicut ad delicias properabat.

Porro quidem æterna bona illa bona sunt, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, & quæ nunquam exeunt ab illa patria; quæ nescit nisi gaudium & jubilationem. Ibi nihil deest, ecce abundantia qua impleatur humana cupiditas. Quæ est ista copia, ubi nihil quod nolis sit, totum sit quod velis? *Fiat pax* (ait Propheta ^e ad Jerusalem) *in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.* In illis, inquam, turribus, quæ juxta Prophetam alium *gemmis ædificabuntur*, ubi adipe frumenti, non cortice sacramenti satiabit nos Deus. Quòd si nihil deerit nobis, aliquid autem non latuerit, nunquid erit gloria consummata? Ideò nihil latebit nos, & ecce sapientia qua curiositas hominis satiatur. O sapientia, qua tunc omnia quæ in cœlo & quæ in terra sunt, perfectissimè cognoscimus, in ipso fonte sapientiæ rerum omnium cognitionem bibentes. Non metuum suspiciones, non timebo consilia, quæ civitas illa (juxta Joannem ^g) purissimo vitro similis erit, sicut per vitrum lucidissimè cernimus, sic aliorum conscientias clarissimè videamus. Quid si & nihil defuerit, & nihil latuerit, maneat autem timor & anxietas amittendi? Ideò nihil terret, & ecce potentia qua humana infirmitas roboratur. *Qui posuit*, inquit ^h, *finis tuos pacem, & confortavit seras portarum tuarum,* ita ut nullus inimicus intret, nullus exire possit amicus. Ubi ergo
summa

summa abundantia, summa sapientia, summa potentia est, puto quod nihil desit plenitudini beatitudinis, quantum spectat ad summam felicitatis humanæ. Hæc sunt bona naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona virtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ruminemus, fratres, & juxta præceptum legis revocemus ruminacionem, quia sic vivitur, & in talibus vita spiritus nostri. Sic enim cogitatio sancta servabit nos, ut dicamus cum Sancto ^k: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domine adjutor meus, & redemptor meus.*

rudo ad gregatione perfectus.

^d Levit. 11. a

& Ibid. 18. d

SERMO XVII.

De triplici custodia: Manus, Lingua, & Cordis.

OMnes nobis causamur deesse gratiam, sed justius forsitan ipsa sibi queritur gratia deesse nonnullos. Nempe res cordis est gratia devotionis ista quam quærimus, & hoc munere ipse se fraudat, qui internum ei dissimulat receptaculum exhibere. Cæterum unde illi cura cordis, cui ne ipsa quidem adhuc *oris* circumspectio, seu *manus* custodia subest? Non sibi deesse miretur consummationem, qui nec initium apprehendit; sed ne is quoque qui initium jam tenere videtur, si ad medium non pervenit. Magnum est homini sæculari mundas habere manus; monacho non est magnum, sed planè magnum ei malum esse probatur, ne ipsarum quidem contagia declinare. Imò vero & in ipsis quoque manibus longè amplior munditia & justitia abundantior à nobis exigitur, quàm ab illis. Nimirum illis dicitur ^a: *Fugite fornicationem,* & ^b *qui jurabatur, jam non surretur:* cæteraque similia: quæ qui fecerint, regnum non consequentur. Nunquid & nobis ab hujusmodi contagiis operum, & tam gravi manuum contaminatione timendum est? Sed quo nitidiores manus, eò gravius quoque minor in eis nævus offendit; & sicut preciosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat: nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit, nec jam nævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum. Hæc igitur operum diligentia servandorum, initia nostræ conversationis exercet: dum adhuc quidem modicum, sed tamen jam lumen in nobis est, nisi fortè magnum se putant habere lumen, quibus veritas ait: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite quia servi inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus.* Sed hoc, inquires, propter humilitatem monuit esse dicendum. Planè propter humilitatem: sed nunquid contra veritatem? Cæterum si circa factorum quoque custodiam invenimur adhuc negligentiores: nemo sapiens eum liquare culicem moneat, qui utinam non glútiat vel camelum.

Gratia non tam nobis deest, quàm nos gratia.

Prima cura sit manuum, id est operum.

A Religiosis maior exigitur justitia & integritas, quàm à secularibus.

^a 1. Cor. 6. b

^b Ephe. 4. c. *In Religiosis minimus etiam nævus graviter offendit.*

^c Luc. 17. c

At si jam manus mundatæ fuerint (nec sic quidem continuò ad
 Sermones S. Bernardi. H h h h cor